

MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM I POLITIČKIM PRAVIMA*

*usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, 16. prosinca 1966. godine
(rezolucija br. 2200 A /XXI/)
stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine*

Države stranke ovoga Pakta,

smatrajući da je, u skladu s načelima proglašenim u Povelji Ujedinjenih naroda, priznanje prirodnog dostojanstva te jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske obitelji temelj slobode, pravde i mira u svijetu,

priznajući da ta prava proizlaze iz prirodnog dostojanstva ljudske osobe,

priznajući da se, u skladu s Općom deklaracijom o ljudskim pravima, ideal slobodnih ljudskih bića, koja uživaju građansku i političku slobodu i koja su pošteđena straha i nestašice, može postići samo ako su stvoreni uvjeti u kojima svatko uživa svoja građanska i politička prava, kao i svoja gospodarska, socijalna i kulturna prava,

smatrajući da je dužnost država pod Poveljom Ujedinjenih naroda, opće promicanje i poštivanje ljudskih prava i sloboda,

vodeći računa da pojedinac, osim odgovornosti prema drugima i prema zajednici kojoj pripada, istovremeno mora težiti promicanju i poštivanju prava priznatih u ovom Paktu,

suglasne su u sljedećim načelima:

DIO I.

Članak 1.

1. Svi narodi imaju pravo na samoodređenje. Na temelju toga prava oni slobodno određuju svoj politički status i osiguravaju svoj gospodarski, društveni i kulturni razvoj.
2. Svi narodi mogu slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvima i izvorima za svoje osobne ciljeve bez ugrožavanja obveza koje proizlaze iz međunarodne

* Republika Hrvatska stranka je Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima od 6. listopada 1991. godine prema Odluci o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji. Tu odluku donijela je Vlada Republike Hrvatske 30. rujna 1993. godine (Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 12/1993.) Prema odredbi II. te Odluke, "Tekstovi mnogostranih međunarodnih ugovora iz točke I. ove Odluke, objavljeni u službenim glasilima država sljednica, važe i primjenjuju se kao službeni tekstovi do objave službenih tekstova tih međunarodnih ugovora na hrvatskom jeziku u Narodnim novinama - Međunarodni ugovori."

Službeni tekst Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima objavljen je u Službenom listu SFRJ, br. 7/1971., i još uvijek je jedini službeni prijevod.

gospodarske suradnje temeljene na načelu uzajamne koristi i međunarodnog prava. Ni u kojem slučaju se neki narod ne smije lišiti sredstava za svoj opstanak.

3. Države stranke ovoga Pakta, uključujući i one koje su odgovorne za upravu nad nesamoupravnim područjima i područjima koja se nalaze pod njihovim starateljstvom, dužne su promicati ostvarenje prava na samoodređenje i poštivati to pravo u skladu s odredbama Povelje Ujedinjenih naroda.

DIO II.

Članak 2.

1. Svaka država stranka ovoga Pakta se obvezuje da će poštivati i jamčiti prava priznata u ovome Paktu svim osobama na svom području i područjima koja se nalaze pod njenom jurisdikcijom bez obzira na razlike, kao što su rasa, boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovina, rođenje ili neka druga okolnost.

2. Tamo gdje to još nije uređeno postojećim zakonima ili drugim mjerama, svaka država stranka ovoga Pakta se obvezuje da će, u skladu sa svojim ustavnim postupkom i odredbama ovoga Pakta, poduzeti potrebne korake kako bi se usvojile zakonske i druge mjere prijeko potrebne za ostvarivanje prava priznatih u ovom Paktu.

3. Svaka država stranka ovoga Pakta se obvezuje da će:

- a) osigurati da svaka osoba kojoj su ovdje priznata prava i slobode povrijeđeni, raspolaze djelotvornim pravnim lijekom, čak i kad povredu počine osobe koje djeluju u službenom svojstvu;
- b) osigurati da žalbu svake osobe ispita odgovarajuće sudsko, upravno, zakonodavno ili koje drugo tijelo koje je za to nadležno prema pravnom sustavu države, te unaprijeđivati mogućnosti sudskog pravnog lijeka;
- c) osigurati provođenje pravnog lijeka od strane nadležnih tijela ako se pokaže da je žalba opravdana.

Članak 3.

Države stranke ovoga Pakta se obvezuju da će muškarcima i ženama osigurati jednako pravo na uživanje svih građanskih i političkih prava utvrđenih u ovom Paktu.

Članak 4.

1. U vrijeme izvanrednog stanja u kojemu je ugrožen opstanak naroda i koje je službeno proglašeno, države stranke ovoga Pakta mogu, u opsegu koji je strogo određen tim izvanrednim prilikama, poduzeti mjere koje derogiraju njihove obveze iz ovoga Pakta, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njihovim ostalim obvezama po međunarodnom pravu i da ne povlače za sobom diskriminaciju temeljenu na rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri ili socijalnom podrijetlu.

2. Na temelju te odredbe ne mogu se derogirati članaci 6., 7., 8. (stavci 1. i 2.), 11., 15., 16. i 18.

3. Svaka država stranka ovoga Pakta koja se posluži pravom derogiranja, mora posredstvom glavnog tajnika Ujedinjenih naroda odmah obavijestiti ostale države stranke ovoga Pakta o odredbama koje je derogirala i razlozima zbog kojih je to učinila. Ona će također istim putem obavijestiti o datumu prestanka važenja tih mjera.

Članak 5.

1. Ništa se u ovom Paktu ne smije tumačiti tako da podrazumijeva pravo neke države, grupe ili pojedinca da poduzmu bilo koju akciju ili izvrše bilo koji čin kojim se poništava neko od ovdje utvrđenih prava i sloboda, ili ograničava u većoj mjeri nego što je to Paktom predviđeno.

2. Nije dopušteno nikakvo ograničavanje ili derogiranje temeljnih ljudskih prava koja su priznata ili koja prema zakonu, konvenciji, propisima ili običaju postoje u nekoj državi stranci ovoga Pakta, pod izgovorom da ovaj Pakt ne priznaje takva prava ili da ih priznaje u manjem opsegu.

DIO III.

Članak 6.

1. Svako ljudsko biće ima prirodno pravo na život. To pravo treba zaštititi zakonom. Nitko ne smije biti samovoljno lišen života.

2. U državama u kojima nije ukinuta smrtna kazna, smrtna presuda se može izreći samo za najteže zločine, u skladu sa zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja zločina, a koji nije suprotan odredbama ovoga Pakta i Konvencije o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida. Ta se kazna može primijeniti samo po konačnoj presudi nadležnog suda.

3. Ako oduzimanje života predstavlja zločin genocida, razumije se da ništa u ovome članku ne ovlašćuje državu stranku ovoga Pakta da i na koji način otkaže ma koju obvezu preuzetu prema odredbama Konvencije o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida.

4. Svatko tko je osuđen na smrt ima pravo tražiti pomilovanje ili zamjenu kazne. Amnestija, pomilovanje ili zamjena smrtno kazne može se odobriti u svim slučajevima.

5. Smrtna presuda ne smije se izreći za zločine koje su počinile osobe mlađe od osamnaest godina, niti se ona smije izvršiti nad trudnim ženama.

6. Ni na što se u ovome članku niti jedna država stranka ovoga Pakta ne smije pozvati kako bi odgodila ili spriječila ukidanje smrtno kazne.

Članak 7.

Nitko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni. Osobito je zabranjeno podvrgnuti osobu medicinskom ili znanstvenom pokusu bez njena slobodnog pristanka.

Članak 8.

1. Nitko se ne smije držati u ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjuju se u svim njihovim oblicima.
2. Nitko se ne smije držati u odnosu sličnom ropstvu.
3. a) Nitko se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad.
b) Alineja a) ove točke ne smije se tumačiti kao zabrana izdržavanja kazne prisilnog rada koju je izrekao nadležni sud u zemljama u kojima je za neke zločine moguće izreći kaznu zatvora s prisilnim radom.
c) U svrhu tumačenja ovoga stavka, izraz “prisilni ili obvezatni rad” ne obuhvaća:
 - i) svaki rad ili službu koji nisu obuhvaćeni točkom b), a koji se redovito zahtijevaju od osobe na izdržavanju kazne zatvora prema zakonom određenoj sudskoj odluci, ili osobe uvjetno puštene na slobodu;
 - ii) svaku vojnu službu ili, u zemljama u kojima je dopušteno odbijanje vojne službe zbog prigovora savjesti, bilo koju drugu službu koju zakon predviđa u takvom slučaju;
 - iii) svaku službu koja se zahtijeva u slučaju nepogode ili nesreće koja ugrožava život ili blagostanje zajednice;
 - iv) svaki rad ili službu koji su dio uobičajenih građanskih obveza.

Članak 9.

1. Svatko ima pravo na slobodu i osobnu sigurnost. Nitko ne smije biti samovoljno uhićen ili pritvoren. Nitko ne smije biti lišen slobode osim na temelju i u skladu s postupkom koji je propisan zakonom.
2. Svatko tko je uhićen mora u času uhićenja biti obaviješten o razlozima toga uhićenja i, u najkraćem roku, o svakoj optužbi protiv sebe.
3. Svatko tko je uhićen ili pritvoren zbog kaznenog djela, mora se u najkraćem roku izvesti pred suca ili neko drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo biti u razumnom roku suđen ili oslobođen. Opće pravilo ne smije biti da se osobe koje čekaju na suđenje moraju držati u pritvoru, no puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će osoba pristupiti suđenju, biti dostupna tijekom sudskog postupka i da će se po potrebi prijaviti radi izvršenja presude.
4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvorom, ima pravo podnijeti žalbu sudu kako bi sud bez odlaganja donio odluku o zakonitosti njegova pritvora i odredio puštanje na slobodu ako je pritvor bio nezakonit.
5. Svatko tko je bio žrtva nezakonitog uhićenja ili pritvora, mora imati izvršivo pravo na odštetu.

Članak 10.

1. Sa svima koji su lišeni slobode mora se postupati čovječno i s poštivanjem prirodnog dostojanstva ljudske osobe.
2. a) Okrivljeni moraju, osim u izuzetnim prilikama, biti odvojeni od osuđenih i podvrgnuti posebnom postupku, u skladu s njihovim statusom neosuđenih osoba;
b) Maloljetni okrivljenici moraju biti odvojeni od odraslih, a njihovi se slučajevi moraju rješavati što je brže moguće.
3. Kazneni sustav mora uključivati postupke prema zatvorenicima kojima je glavni cilj promjena njihova ponašanja i njihova društvena rehabilitacija. Maloljetni prijestupnici moraju biti odvojeni od odraslih i s njima se mora postupati u skladu s njihovom dobi i pravnim statusom.

Članak 11.

Nitko ne smije biti zatvoren samo zato što ne može ispuniti neku ugovornu obvezu.

Članak 12.

1. Svi koji se zakonito nalaze na području neke države imaju se pravo slobodno kretati i odabrati svoje boravište.
2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući vlastitu.
3. Gore spomenuta prava ne smiju se ograničavati, osim kad su takva ograničenja predviđena zakonom, kad su ona potrebna radi zaštite državne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zdravlja ili morala, ili prava i sloboda drugih, i ako su u skladu s ostalim pravima priznatim ovim Paktom.
4. Nitko ne smije biti samovoljno lišen prava ulaska u svoju zemlju.

Članak 13.

Stranac koji zakonito boravi na području neke države stranke ovoga Pakta može biti protjeran iz te države samo na temelju izvršenja zakonski donesene odluke, te mu se, ako drugačije ne zahtijevaju neizostavni razlozi državne sigurnosti, mora dopustiti da iznese razloge protiv svoga protjerivanja i osigurati da njegov slučaj ispita nadležno tijelo, osoba ili osobe koje nadležno tijelo posebno odredi u tu svrhu, i da u tom postupku ima zastupnika.

Članak 14.

1. Svi moraju biti jednaki pred sudom i sudovima pravde. U slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega ili utvrđivanja njegovih prava i obveza građanske naravi, svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni nadležni, neovisni i nepristrani sud pravično i javno ispita njegov slučaj. Sredstva priopćavanja i javnost se mogu isključiti iz cijele rasprave ili nekog njenog dijela zbog, u demokratskom društvu prijeko potrebnih interesa morala, javnog reda (*ordre public*) ili državne sigurnosti, kad to traže interesi privatnog života stranaka, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima u kojima bi javnost

mogla štetiti interesima pravde. No svaka presuda donesena u kaznenom ili građanskom postupku mora se javno proglasiti, osim kad drugačije nalažu interesi maloljetnih osoba, ili se postupak odnosi na bračne sporove ili skrbništvo nad djetetom.

2. Svatko tko je optužen za kazneno djelo ima pravo da ga se smatra nevinim sve dok mu se krivnja ne dokaže u skladu sa zakonom.

3. Radi utvrđivanja opravdanosti podizanja bilo koje optužbe za kazneno djelo protiv njega, svatko ima u punoj jednakosti pravo na najmanje sljedeća jamstva:

a) da u najkraćem roku, potanko i na jeziku koji razumije bude obaviješten o naravi i razlozima optužbe podignute protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i uvjete za pripremu svoje obrane i za razgovore s braniteljem kojega sam izabere;

c) da mu se sudi bez prekomjernog odlaganja;

d) da mu se sudi u njegovoj prisutnosti i da se brani sam ili uz pomoć službenog branitelja po svom osobnom izboru; da ga se, ako nema svoga branitelja, uputi u pravo na njegov izbor i da mu se uvijek kad to nalažu interesi pravde po službenoj dužnosti dodijeli besplatni branitelj, svaki put kad on nema dovoljno sredstava da plati branitelja;

e) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

f) da ima besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu;

g) da ga se ne prisiljava na svjedočenje protiv sebe ili na priznanje krivnje.

4. U slučaju maloljetnih osoba, postupak se mora voditi tako da se vodi računa o njihovoj dobi i potrebama njihova preodgoja.

5. Svatko tko je proglašen krivim za kazneno djelo ima pravo tražiti da odluku o njegovoj krivnji i kazni preispita viši sud u skladu sa zakonom.

6. Ako je neka osoba na temelju konačne presude osuđena za kazneno djelo, a presuda bude naknadno poništena, ili ona bude pomilovana na temelju neke nove ili novootkrivene činjenice koja nedvojbeno dokazuje da joj je učinjena nepravda, osobi koja je izdržala kaznu po takvoj presudi mora se nadoknaditi šteta u skladu sa zakonom, osim ako se dokaže da se njoj ima potpuno ili djelomice pripisati nepravodobno otkrivanje nepoznate činjenice.

7. Nitko se ne smije ponovno progoniti ili kažnjavati za djelo za koje je bio konačno osuđen ili oslobođen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom bilo koje zemlje.

Članak 15.

1. Nitko ne smije biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, po domaćem ili međunarodnom pravu u času počinjenja nije bio predviđen kao kazneno djelo. Ne smije se odrediti ni teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno. Ako se nakon počinjenja kaznenog djela donese zakon kojim se određuje blaža kazna, počinitelj smije koristiti tu povlasticu.

2. Ništa u ovom članku ne smije priječiti suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo prema općim načelima prava priznatim od zajednice naroda.

Članak 16.

Svatko ima pravo da ga se svugdje pred zakonom priznaje kao osobu.

Članak 17.

1. Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni život, obitelj ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na njegovu čast ili ugled.

2. Svatko ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Članak 18.

1. Svatko ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere. To pravo uključuje slobodu očuvanja ili prihvaćanja neke vjere ili uvjerenja po svom osobnom izboru, kao i slobodu da se pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeru ili uvjerenje bogoslužjem, obredima, praktičnim vršenjem i poučavanjem.

2. Nitko ne smije biti podvrgnut prinudi kojom bi se ugrozila njegova sloboda da vjeruje ili prihvati vjeru ili uvjerenje po svom osobnom izboru.

3. Sloboda iskazivanja vjere ili uvjerenja može se podvrgnuti samo takvim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su prijeko potrebna radi zaštite javne sigurnosti, reda, zdravlja ili morala, ili temeljnih prava i sloboda drugih.

4. Države stranke ovoga Pakta se obvezuju da će poštivati slobodu roditelja i, gdje postoji takav slučaj, zakonskih skrbnika da svojoj djeci osiguraju vjerski i moralni odgoj u skladu sa svojim osobnim uvjerenjima.

Članak 19.

1. Svatko ima pravo zadržati svoja uvjerenja bez miješanja sa strane.

2. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, usmeno, pismeno, tiskom ili umjetničkim oblikom, ili kojim drugim sredstvom prema svom osobnom izboru i bez obzira na granice.

3. Ostvarenje prava predviđenih stavkom 2. ovoga članka nosi sa sobom posebne dužnosti i odgovornosti. Stoga se ono može podvrgnuti određenim ograničenjima, ali samo takvima koja su predviđena zakonom i koja su prijeko potrebna radi:

a) poštivanja prava i ugleda drugih;

b) zaštite državne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zdravlja ili morala.

Članak 20.

1. Svako poticanje na rat mora se zakonom zabraniti.
2. Svako pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koja potiče diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, mora se zakonom zabraniti.

Članak 21.

Pravo na mirno okupljanje mora biti priznato. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti ostvarenju toga prava osim onih koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu prijeko potrebna radi interesa državne ili javne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zaštite javnog zdravlja ili morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 22.

1. Svatko ima pravo na slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo na osnivanje sindikata ili na pristupanje sindikatima radi zaštite svojih interesa.
2. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti ostvarenju toga prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu prijeko potrebna radi interesa državne ili javne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zaštite javnog zdravlja ili morala, ili zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje nametanje zakonskih ograničenja u ostvarivanju toga prava pripadnicima oružanih snaga i policije.
3. Ništa u ovom članku ne daje pravo državama strankama Konvencije Međunarodne organizacije rada iz 1948. o slobodi sindikalnog udruživanja i zaštiti prava na udruživanje, da poduzmu zakonske mjere ili da primijene zakon na način kojim bi se ugrozila jamstva predviđena tom Konvencijom.

Članak 23.

1. Obitelj je prirodna i temeljna društvena jedinica i ima pravo na zaštitu društva i države.
2. Punoljetni muškarci i žene imaju pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji.
3. Brak se može sklopiti samo uz slobodan i potpun pristanak osoba koje namjeravaju ući u brak.
4. Države stranke ovoga Pakta će usvojiti potrebne mjere kako bi osigurale jednakost bračnih drugova u pravima i dužnostima, prilikom sklapanja braka, u braku i tijekom razvoda. U slučaju razvoda, mora se osigurati zaštita djece.

Članak 24.

1. Svako dijete, bez razlike glede rase, boje kože, spola, jezika, vjere, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovine ili rođenja, ima pravo na mjere zaštite od strane svoje obitelji, društva i države koje odgovaraju njegovu malodobnom statusu.
2. Svako dijete mora biti registrirano u matične knjige i dobiti ime neposredno nakon rođenja.
3. Svako dijete ima pravo na državljanstvo.

Članak 25.

Svaki građanin mora imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez neutemeljenih ograničenja:

- a) sudjeluje u vođenju javnih poslova, izravno ili preko slobodno izabranih predstavnika;
- b) bira i bude biran na poštenim povremenim izborima s općim i jednakim pravom glasa koji se moraju provoditi tajnim glasovanjem, na način kojim se jamči slobodno izražavanje volje birača;
- c) ima pristup javnim službama u svojoj zemlji u skladu s načelom opće jednakosti.

Članak 26.

Sve osobe jednake su pred zakonom i imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu bez ikakve diskriminacije. U tom smislu, zakonom se mora zabraniti svaka diskriminacija i svim osobama jamčiti jednaku i djelotvornu zaštitu protiv svakog oblika diskriminacije, osobito glede rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovine, rođenja ili neke druge okolnosti.

Članak 27.

U onim državama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine, osobama koje pripadaju tim manjinama ne smije se uskratiti pravo da u zajednici s ostalim pripadnicima svoje grupe uživaju svoju kulturu, ispovijedaju i iskazuju svoju vjeru ili da se služe svojim jezikom.

DIO IV.

Članak 28.

1. Osnovat će se Odbor za prava čovjeka (dalje u ovom Paktu: Odbor). Bit će sastavljen od osamnaest članova i obavljat će naprijed navedene poslove.
2. Odbor će činiti državljani država stranaka ovoga Pakta koji moraju biti osobe visokog moralnog ugleda i osvjedočene stručnosti u području ljudskih prava, pri čemu će se voditi računa o potrebi sudjelovanja nekoliko osoba s pravničkim iskustvom.

3. Članovi Odbora biraju se i djeluju u svom osobnom svojstvu.

Članak 29.

1. Članovi Odbora biraju se tajnim glasovanjem s liste osoba koje imaju kvalitete utvrđene člankom 28., na prijedlog država stranaka ovoga Pakta.
2. Svaka država stranka ovoga Pakta može predložiti najviše dvije osobe. Te osobe moraju biti državljani države koja ih predlaže.
3. Ista osoba može biti ponovno predložena.

Članak 30.

1. Prvi izbori održat će se najkasnije šest mjeseci od datuma stupanja na snagu ovoga Pakta.
2. Najmanje četiri mjeseca prije početka svakog izbora za Odbor, osim izbora za popunjavanje ispraznjenog mjesta objavljenog u skladu s člankom 34., glavni tajnik Ujedinjenih naroda uputit će pismeni poziv državama strankama ovoga Pakta da u roku od tri mjeseca dostave imena svojih kandidata za članove Odbora.
3. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda sastavlja popis svih predloženih osoba abecednim redom s naznakom država stranaka koje ih predlažu i dostavlja ga državama strankama ovoga Pakta najkasnije mjesec dana prije datuma izbora.
4. Članovi Odbora biraju se na sastanku država stranaka ovoga Pakta kojega saziva glavni tajnik Ujedinjenih naroda u sjedištu Organizacije. Na tom sastanku, na kojemu dvije trećine država stranka ovoga Pakta tvore kvorum, članovi Odbora postaju oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država stranka koji su nazočni i koji glasuju.

Članak 31.

1. Odbor ne može imati više od jednoga pripadnika iste države.
2. Prilikom izbora u Odbor vodi se računa o pravednoj geografskoj zastupljenosti članstva, zastupljenosti različitih oblika civilizacije i glavnih pravnih sustava.

Članak 32.

1. Članovi Odbora biraju se na razdoblje od četiri godine. Oni mogu biti ponovno birani ako ih se ponovno predloži. Pa ipak, mandat devetorice članova izabranih na prvom izboru prestaje nakon dvije godine. Neposredno nakon prvog izbora, predsjedavajući sjednice navedene u članku 30., stavku 4. ždrijebom određuje imena tih devet članova.
2. Nakon isteka mandata izbori se održavaju u skladu s prethodnim člancima ovoga dijela Pakta.

Članak 33.

1. Ako prema jednoglasnom mišljenju ostalih članova jedan od članova Odbora ne obavlja svoju dužnost zbog bilo kojeg razloga osim zbog izostanka privremene naravi, predsjednik Odbora će o tome obavijestiti glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, koji će potom mjesto toga člana proglasiti ispražnjenim.

2. U slučaju smrti ili ostavke nekog člana Odbora, predsjednik će odmah obavijestiti glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, koji će njegovo mjesto proglasiti ispražnjenim od datuma smrti ili od datuma kada ostavka postane važeća.

Članak 34.

1. Kad je ispražnjeno mjesto oglašeno prema članku 33. i ako mandat člana kojega treba zamijeniti ne istječe prije šest mjeseci od objave ispražnjenja, glavni tajnik Ujedinjenih naroda obavještava o tome države stranke ovoga Pakta, koje mogu u roku od dva mjeseca dostaviti imena svojih kandidata za popunjavanje ispražnjenog mjesta u skladu s člankom 29.

2. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda sastavlja popis svih predloženih osoba abecednim redom s naznakom država stranaka koje ih predlažu i dostavlja ga državama strankama ovoga Pakta. Nakon toga se vrši izbor za popunjavanje ispražnjenog mjesta u skladu s odredbama ovoga članka.

3. Član Odbora koji je izabran kako bi popunio ispražnjeno mjesto oglašeno u skladu s člankom 33., obavlja preostali dio mandata onog člana čije je mjesto bilo ispražnjeno, u skladu s odredbama toga članka.

Članak 35.

Uz odobrenje Opće skupštine Ujedinjenih naroda, članovi Odbora primat će plaću iz sredstava Ujedinjenih naroda prema uvjetima koje odredi Opća skupština, uzimajući u obzir njihove odgovornosti.

Članak 36.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda osigurat će potrebno osoblje i uvjete za rad kako bi Odbor mogao djelotvorno ostvarivati svoju ulogu u skladu s ovim Paktom.

Članak 37.

1. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda saziva prvu sjednicu Odbora u sjedištu Organizacije.

2. Nakon prve sjednice, Odbor se sastaje prema svom poslovniku.

3. Sjednice Odbora redovito se održavaju u sjedištu Ujedinjenih naroda ili u uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi.

Članak 38.

Prije preuzimanja dužnosti, na otvorenoj sjednici Odbora svaki član Odbora svečano priseže da će svoju dužnost obavljati nepristrano i savjesno.

Članak 39.

1. Odbor bira svoje dužnosnike na razdoblje od dvije godine. Oni mogu biti ponovno birani.
2. Odbor donosi svoj poslovnik kojim se, *inter alia*, određuje:
 - a) da dvanaest članova čine kvorum;
 - b) da se odluke Odbora donose većinom prisutnih članova.

Članak 40.

1. Države stranke ovoga Pakta se obvezuju da će podnositi izvješća o mjerama koje su poduzele i kojima ostvaruju ovdje priznata prava, kao i o napretku koji je postignut u uživanju tih prava:
 - a) u roku godine dana od stupanja na snagu ovoga Pakta u pojedinoj državi stranci;
 - b) nakon toga, kad to sam Odbor zatraži.
2. Sva izvješća se podnose glavnom tajniku Ujedinjenih naroda, koji ih dostavlja Odboru na razmatranje. U izvješćima se ukazuje na čimbenike i, ako ih ima, na poteškoće koji utječu na primjenu ovoga Pakta.
3. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda može, nakon razgovora s Odborom, zainteresiranim specijaliziranim ustanovama dostaviti kopije onih dijelova izvješća koji spadaju pod njihovu nadležnost.
4. Odbor proučava izvješća koja podnesu države stranke ovoga Pakta. On državama strankama dostavlja svoja izvješća i, kad smatra potrebnim, primjedbe opće naravi. Odbor te primjedbe, zajedno s kopijama izvješća koja je primio od država stranaka ovoga Pakta, može također dostaviti Gospodarskom i socijalnom vijeću.
5. Države stranke ovoga Pakta mogu Odboru podnositi svoje osvrte na primjedbe iz stavka 4. ovoga članka.

Članak 41.

1. Pojedina država stranka ovoga Pakta može u bilo kojem času, prema ovom članku, izjaviti da priznaje nadležnost Odbora glede primanja i razmatranja priopćenja u kojima neka država stranka tvrdi da druga država stranka ne ispunjava obveze iz ovoga Pakta. Priopćenja prema ovom članku mogu se primati i razmatrati samo ako ih podnese država stranka koja za sebe izjavi da priznaje nadležnost Odbora. Odbor neće primati nikakvo priopćenje ako se ono odnosi na državu stranku koja nije dala takvu izjavu. Priopćenja prema ovom članku razmatrat će se u skladu sa sljedećim postupkom:
 - a) Ako neka država stranka ovoga Pakta smatra da se druga država stranka ne pridržava odredbi ovoga Pakta, ona na to državi stranci može skrenuti pozornost pismenim priopćenjem. U roku tri mjeseca od primitka takvog priopćenja, država koja je primila priopćenje daje državi koja je dostavila priopćenje objašnjenje ili kakvu drugu pisanu izjavu kojom razjašnjava sporno pitanje i koja, u mjeri u kojoj je to moguće i korisno, sadrži informacije o njenim pravilima postupka i

pravnim sredstvima koja se već primjenjuju, koja su pokrenuta i koja su još dostupna.

b) Ako se predmet ne riješi na zadovoljstvo obiju zainteresiranih država stranaka u roku od šest mjeseci otkad je državi primateljici upućeno prvo priopćenje, obje države imaju pravo iznijeti slučaj pred Odbor na način da priopćenje upute i Odboru i drugoj državi.

c) Odbor će razmatrati dostavljeni predmet isključivo nakon što se uvjeri da su u postupku bila upotrijebljena i iscrpljena sva raspoloživa domaća sredstva u skladu s općepriznatim načelima međunarodnog prava. Isto pravilo ne važi u slučaju neopravdanog odgađanja primjene pravnog lijeka.

d) Odbor razmatra priopćenja prema ovom članku na zatvorenoj sjednici.

e) Ako su odredbe iz točke c) ispunjene, Odbor će zainteresiranim državama strankama staviti na raspolaganje svoje usluge kako bi se došlo do prijateljskog rješenja predmeta, uz poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu s ovim Paktom.

f) U svezi s bilo kojim predmetom koji mu se podnosi, Odbor može zatražiti od država stranaka iz točke b) da mu dostave bilo koji podatak.

g) Zainteresirane države stranke prema točki b) imaju pravo biti zastupljene na raspravi koju Odbor vodi o podnesenom predmetu i dati svoje izjave usmeno i/ili pismeno.

h) Odbor podnosi izvješće u roku od dvanaest mjeseci nakon primitka priopćenja iz točke b):

(i) ako je rješenje postignuto u skladu s točkom e), Odbor svoje izvješće ograničava na kratku izjavu o činjenicama i postignutom rješenju;

(ii) ako rješenje nije postignuto u skladu s točkom e), Odbor svoje izvješće ograničava na kratku izjavu o činjenicama, a pismene primjedbe i zapisnik o usmenim primjedbama zainteresiranih država stranaka prilaže uz izvješće. Izvješće o svakom predmetu priopćuje se zainteresiranim državama strankama.

2. Odredbe ovoga članka postaju važeće nakon što deset država stranaka ovoga Pakta dadu izjave iz prvog stavka ovoga članka. Svoje izjave države stranke polažu kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, koji njihove kopije dostavlja ostalim državama strankama. Pojedina izjava se u svakom času može povući priopćenjem glavnom tajniku. Takvo povlačenje ne utječe na razmatranje bilo kojeg predmeta koji je ranije upućen prema ovom članku. Nikakvo dalje priopćenje neke države stranke neće se prihvatiti nakon što glavni tajnik primi priopćenje o povlačenju izjave, dok zainteresirana država stranka ne dađe novu izjavu.

Članak 42.

1. a) Ako neki predmet podnesen Odboru prema članku 41., nije riješen na zadovoljstvo zainteresiranih država stranaka, Odbor može uz prethodni pristanak zainteresiranih država stranaka imenovati *ad hoc* Komisiju za mirenje (u daljem tekstu: Komisija). Komisija stavlja svoje dobre usluge na raspolaganje

zainteresiranim državama strankama kako bi se postiglo prijateljsko rješenje predmeta u skladu s ovim Paktom;

b) Komisija se sastoji od pet članova imenovanih uz suglasnost zainteresiranih država stranaka. Ako u roku tri mjeseca zainteresirane države stranke u cijelosti ili djelomično ne uspiju postići sporazum o sastavu Komisije, one članove Komisije za koje nije postignut sporazum, izabrat će Odbor tajnim glasovanjem između svojih članova dvotrećinskom većinom glasova.

2. Članovi Komisije djeluju u svom osobnom svojstvu. Oni ne smiju biti državljani zainteresiranih država stranke niti države koja nije stranka ovoga Pakta, kao ni države stranke koja nije dala izjavu prema članku 41.

3. Komisija bira svog predsjednika i donosi svoj poslovnik.

4. Komisija održava redovito svoje sastanke u sjedištu Ujedinjenih naroda ili u uredu Ujedinjenih naroda u Ženevi. Sastanak se može održati i na drugom odgovarajućem mjestu, koje Komisija odredi u dogovoru s glavnim tajnikom Ujedinjenih naroda i zainteresiranim državama strankama.

5. Osoblje predviđeno člankom 36. pruža svoje usluge komisiji osnovanoj u skladu s ovim člankom.

6. Informacije koje primi i razmotri, Odbor stavlja na raspolaganje Komisiji koja naknadno od zainteresiranih država stranaka može zatražiti bilo koju dopunsku informaciju.

7. Nakon što Komisija u potpunosti razmotri predmet, što se svakako mora učiniti u roku dvanaest mjeseci od njegovog primitka, Komisija podnosi izvješće predsjedniku Odbora koji ga potom dostavlja zainteresiranim državama strankama:

a) ako Komisija ne uspije završiti razmatranje predmeta u roku dvanaest mjeseci, u svom izvješću kratko opiše stanje u kojemu se predmet nalazi;

b) ako je postignuto prijateljsko rješenje spora na temelju poštivanja ljudskih prava priznatih ovim Paktom, Komisija svoje izvješće ograničava na kratko opisivanje činjenica i postignutog rješenja;

c) ako rješenje u smislu točke b) nije postignuto, u izvješću Komisija iznosi nalaze o svim činjenicama značajnim za predmet spora između zainteresiranih država stranaka i mišljenje o mogućnostima prijateljskog rješenja. Izvješće također sadrži pismene primjedbe i zapisnik o usmenim primjedbama zainteresiranih država stranaka;

d) ako je izvješće Komisije podneseno prema točki c), zainteresirane države stranke u roku tri mjeseca od primitka izvješća priopćuju predsjedniku Odbora prihvaćaju li ili ne prihvaćaju sadržaj izvješća Komisije.

8. Odredbe ovoga članka ne zadiru u nadležnost Odbora prema članku 41.

9. Zainteresirane države stranke podjednako dijele troškove rada Komisije u skladu s proračunom koji sastavlja glavni tajnik Ujedinjenih naroda.

10. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda ovlašten je da po potrebi nadoknadi troškove rada Komisije prije nego što ih zainteresirane države stranke namire prema stavku 9. ovoga članka.

Članak 43.

Članovi Odbora i *ad hoc* komisija za mirenje imenovani prema članku 42., imaju pravo na olakšice, povlastice i izuzeća koja se priznaju stručnjacima u službi Ujedinjenih naroda, u skladu s odredbama Konvencije o povlasticama i izuzećima Ujedinjenih naroda.

Članak 44.

Odredbe o primjeni ovoga Pakta primjenjuju se bez štete po postupke u području ljudskih prava koji su utvrđeni statutima i konvencijama Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova, i ne sprječavaju države članice ovoga Pakta da koriste druge postupke kako bi riješile spor u skladu s općim ili posebnim sporazumima koji ih međusobno obvezuju.

Članak 45.

Odbor svake godine podnosi izvješće o svomu radu Općoj skupštini Ujedinjenih naroda posredstvom Gospodarskog i socijalnog vijeća.

DIO V.

Članak 46.

Ništa se u ovom Paktu ne smije tumačiti na štetu odredaba Povelje Ujedinjenih naroda i propisa specijaliziranih ustanova kojima se uređuje nadležnost različitih tijela Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova po pitanjima kojima se bavi ovaj Pakt.

Članak 47.

Ništa se u ovom Paktu ne smije tumačiti na štetu prirodnog prava svih naroda da potpuno i slobodno uživaju i koriste svoja prirodna bogatstva i izvore.

DIO VI.

Članak 48.

1. Ovaj Pakt otvoren je za potpisivanje svakoj državi članici Ujedinjenih naroda ili članici bilo koje od specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, svakoj državi stranci Statuta Međunarodnog suda pravde i svakoj drugoj državi koju Opća skupština pozove da postane strankom ovoga Pakta.

2. Ovaj Pakt podliježe ratifikaciji. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

3. Ovaj Pakt otvoren je za pristup svakoj državi spomenutoj u stavku 1. ovoga članka.
4. Pristup se obavlja polaganjem isprava o pristupu kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.
5. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda obavještava sve države koje su potpisale ili pristupile ovom Paktu o polaganju svake isprave o ratifikaciji ili pristupu.

Članak 49.

1. Ovaj Pakt stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja trideset i pete po redu isprave o ratifikaciji ili pristupu kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.
2. Za svaku državu koja ratificira ili pristupi ovom Paktu nakon polaganja trideset i pete isprave o ratifikaciji ili pristupu, ovaj Pakt postaje pravno važeći tri mjeseca nakon što ona položi svoju ispravu o ratifikaciji ili pristupu.

Članak 50.

Odredbe ovoga Pakta primjenjuju se u svim dijelovima saveznih država bez ikakvih ograničenja ili izuzetaka.

Članak 51.

1. Svaka država stranka ovoga Pakta može predložiti izmjenu ili dopunu i tekst dostaviti glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Nakon toga glavni tajnik Ujedinjenih naroda državama strankama ovoga Pakta dostavlja sve prijedloge izmjena ili dopuna, uz zahtjev da se izjasne jesu li za sazivanje konferencije država stranaka u svrhu razmatranja i glasovanja o tim prijedlozima. Ako se najmanje jedna trećina država stranaka izjasni u prilog sazivanju konferencije, glavni tajnik saziva konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena ili dopuna koja se usvoji većinom glasova država stranaka koje sudjeluju na konferenciji i koje glasuju, podnosi se Općoj skupštini Ujedinjenih naroda na usvajanje.
2. Izmjene ili dopune stupaju na snagu kad ih odobri Opća skupština Ujedinjenih naroda i kad ih prihvate dvije trećine država stranaka ovoga Pakta u skladu s njihovim ustavnim pravilima.
3. Nakon što izmjene ili dopune stupe na snagu, one postaju obvezne za države stranke koje su ih prihvatile, dok su druge države stranke i nadalje obvezane odredbama ovoga Pakta i svakom ranije prihvaćenom izmjenom ili dopunom.

Članak 52.

Neovisno o priopćenjima prema članku 48., stavku 5., glavni tajnik Ujedinjenih naroda obavještava sve države spomenute u stavku 1. istoga članka o sljedećim pojedinostima:

- a) potpisima, ratifikacijama i pristupima prema članku 48.;
- b) datumu stupanja na snagu ovoga Pakta prema članku 49. i datumu stupanja na snagu svake izmjene ili dopune prema članku 51.

Članak 53.

1. Ovaj Pakt kojega su, kineski, engleski, francuski, ruski i španjolski tekst jednako vjerodostojni, bit će pohranjen u arhivu Ujedinjenih naroda.

2. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda dostavit će ovjerene prijepise ovoga Pakta svim državama spomenutim u članku 48.

Potvrđujući navedeno, doljepotpisani opunomoćenici, uredno ovlašteni od svojih vlada, potpisali su ovaj Pakt, koji je otvoren za potpisivanje u New Yorku devetnaestog prosinca tisuću devet stotina šezdeset i šeste.

Prevela: Vedrana Spajić-Vrkaš